

Қурбонлик кунини байрам қилиш

Image not found or type unknown

11:01 / 05.06.2025 1472

﴿۵﴾ وَأَمْحَرِ لِرَبِّكَ فَصَلِّ ﴿۱﴾ الْكُوْثَرَ أَعْطَيْنَاكَ إِنَّا: سَيَلَا عَتُهُ لَلْأَق

Аллоҳ таоло:

«Албатта, Биз сенга Кавсарни бердик. Бас, Роббингга намоз ўқи ва жонлиқ сўй», деган («Кавсар» сураси, 1-2-оятлар).

Шарҳ: «Кавсар»ни тафсирчиларимиз «кўп яхшилик» деб айтишлари, бу эса Пайғамбарлик, Қуръон, ҳикмат, умматнинг кўплиги, шафоат ва Пайғамбаримизга берилган бошқа сон-саноксиз яхшиликлардан иборатлиги ва бошқалар тўғрисида кўп ва хўп ёзганлар.

«Бас, Роббингга намоз ўқи ва жонлиқ сўй».

Кавсарни берган Аллоҳга ҳар қанча шукр қилинса, шунча оз. Холис Аллоҳнинг Ўзи учун ибодат қилиб, намоз ўқиш, фақат Худонинг йўлида жонлиқ сўйиб, бева-бечораларни тўйдириш шукрнинг бир кўринишидир.

Уламо аҳлларимиз «Ушбу ояти каримадаги «намоз»дан мурод ийди қурбон намози, «жонлиқ»дан мурод қурбонликка сўйиладиган ҳайвон», деганлар.

أَيُّ لَوْ قِيُّهُتْ عَمَّ سَفِيَّتْ أَفَرَعَبْ رَّبِّي بَلِّغْ لِي عَمَّ أَفُوقُ وَأَنْكَرَ لِقَائِي مِمَّنْ لَسْتُ بِفَنِّ خَمِّ نَعْرِ
؟رِيَّتْ عِلْمَ أَمَّ نَوْرَدَتْ لَهْ، رِيَّتْ عَوَّوْهُ خُضُّمِ أَعْلَلْكَ يَفِيَّتْ بَلِّغْ لِي لَهْ لِكَيْ لَعَلَّ سَأَلْ لِي أَوْهِيَ
نَسْأَلُ أَبَا خُصَّاءَ هَؤُورَ. رِيَّتْ بَجَّ رَجُلًا أَوْهَنَ وَمَسَّتْ يَدَيْهَا لِي هَؤُورَ

Михнаф ибн Сулайм розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади.

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан Арафотда турган эдик. Мен у зотнинг:

«Эй одамлар! Ҳар бир уй аҳлига ҳар йили бир қурбонлик ва атийра лозимдир. Атийра нималигини биласизларми? У сизлар ражабия деб атайдиган нарсадир», деганларини эшитдим».

«Сунан» эгалари ривоят қилганлар.

Ушбу ҳадиси шарифда зикр қилинган «атийра» ҳақида ўтган фаслда батафсил сўз юритилди. Ражаб ойида жоҳилият ишларини аралаштирмай сўйиш сўйиб, ўзи еб, камбағалларга ҳам берса, ҳечқиси йўқлиги баён қилинди.

«Кавсар» сурасининг юқорида келган ояти ва ушбу ҳадис Ҳанафий мазҳаби уламоларининг «Хур, муқим, бой мусулмон одамга қурбонлик қилиш вожибдир», деган гапларига ҳужжатдир.

Шунингдек, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам ўзларининг бошқа ҳадисларида:

«Қурбонлик қилинглари! Чунки у отангиз Иброҳимнинг суннатидир», деганлар.

Имом Аҳмад ибн Ҳанбал, Ибн Можа ва ал-Ҳокимлар ривоят қилган ҳадисда эса:

«Ким имконга эга бўлиб туриб, қурбонлик қилмаган бўлса, зинҳор намозгоҳимизга яқинлашмасин», дейилган.

تَيَّأَرَأُ: لُجَّرَ لَاقِ، ءُمُّ أَلِ هَدَوَلُ لَلِ أَلَعَجَ أَدِي عِ خَضُّ أَلِ مَوِي بُ تَرْمُ أَلِ لُ لُ وُسَرَّ لَاقِ و
لُ رَافُ طَ أَوَ كَرَعَشْ نَمُ دُخَاتُ نَكَ لَوَ، أَلِ: لَاقِ؟ أَوَبِ يَّحْضُ أَفَأُ تَنُ أَلِ عَ حَي نَمُ أَلِ دِجَأُ مَلُ نِ
دُوَادُ وُ بَأُ هَاوَرِ، هَلِ لُ دُنْ عَكَ تَيَّ خَضُّ أَمَّ مَتَ كَلَّ تَفَ، كَكَ تَنَ أَعُ قُلُ حَتَّ وَ كَبِ رَاشُ صُقَتَّ وَ
يَسَّ نَلِ أَوُ

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Қурбонлик кунини ийд қилишга амр қилиндим. Уни Аллоҳ бу уммат учун қилгандир», дедилар. Бир киши:

«Айтинг-чи, мен урғочи манийҳадан ўзга нарса топмасам, уни қурбонлик қиламанми?» деди. У зот:

«Йўқ! Лекин сочингни ва тирноқларингни оласан. Мўйлабингни қисқартирасан. Қовуғингни тозалайсан. Ана ўшалар Аллоҳнинг наздида сенинг қурбонлигининг тугал бўлгандир», дедилар».

Абу Довуд ва Насаий ривоят қилганлар.

Шарҳ: Пайғамбаримиз алайҳиссалом саҳобаи киромларга Ислom таълимотларидан тушунтириш олиб борувчи суҳбатларидан бирида Қурбон байрами ҳақида, унинг мусулмон уммати ҳаётида тутган ўрни ҳақида сўз юритиб, қуйидагиларни айтдилар:

«Қурбонлик кунини ийд қилишга амр қилиндим. Уни Аллоҳ бу уммат учун қилгандир...»

Демак, Қурбонлик кунини байрам қилишни Аллоҳ таоло амр қилган экан. Одамлар ўзларича маслаҳат қилишиб, қарор қилмаган эканлар. Ҳаттоки Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзларининг фикрлари ёки қарорлари ҳам эмас, балки Аллоҳ таолонинг Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламга қилган амри экан. Аллоҳ таоло Ислom умматидан бошқа уммат учун бунга ўхшаш байрам қилмаган.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламдан бу баёнотларни эшитган саҳобалардан бирлари рағбати қўзиб кетиб, савол берди:

«Айтинг-чи, мен урғочи манийҳадан ўзга нарса топмасам, уни қурбонлик қиламанми?...»

«Манийҳа» – биров томонидан соғиб, ичиб туриш учун берилган соғин ҳайвондир.

Афтидан, савол берувчи киши қурбонлик қилишга ўта қизиққан одамга ўхшайди. Имкони бўлса, бировнинг молидан бўлса ҳам, қурбонлик қилишни хоҳлайди. Шунинг учун ҳам Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламдан урғочи манийҳани бўлса ҳам қурбонлик қилиш ҳақида сўраб олмоқда. Агар у зот «Бўлади», десалар, бировнинг ўзига соғиб ичиб туриш учун берган соғин ҳайвонини қурбонлик қилиб юбормоқчи. Албатта, бировнинг мулкини қурбонлик қилиб бўлмайди. Шунинг учун Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам бу саволга:

«**Йўқ!**» деб жавоб бердилар ва ортидан қурбонлик қилишга моддий имкони йўқ кишиларнинг кўнгилларини кўтарувчи ажойиб гап айтдилар:

«Лекин сочингни ва тирноқларингни оласан. Мўйлабингни қисқартирасан. Қовуғингни тозалайсан. Ана ўшалар Аллоҳнинг наздида сенинг қурбонлигининг тугал бўлгандир», дедилар».

Албатта, қурбонлик қилган кишилар ҳам ушбу шахсий тозалikka оид ишларни байрамдан олдин қиладилар. Аммо Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам айнан қурбонлик қила олмай, кўнгли ўксиган камбағал кишиларнинг кўнгилларини кўтариш учун уларнинг ушбу ҳамма учун лозим бўлган шахсий тозалик ишларини қурбонлик ўрнига ўтадиган даражага кўтардилар. Бу эса унча-бунча илми нафс мутахассисининг хаёлига ҳам келмайдиган ишдир.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг бунга ўхшаш масалаларни жуда ажойиб услуб билан ҳал қилганларига ҳамма тан беради.

Ушбу ҳадиси шарифдан олинадиган фойдалар:

1. Қурбон байрами кунини ийд қилиш Аллоҳ таолонинг амри эканлиги.
2. Қурбон байрами Ислom уммати учун хос қилинганлиги.
3. Биров соғиб, ичиб туриш учун берган ҳайвонни қурбонлик қилиш мумкин эмаслиги.
4. Эркак кишилар байрамга тайёргарлик қилиш жараёнида сочини олдириб ёки текислатиб, мўйлабини қисқартириб, тирноқларини ва ҳаром мўйларини олиши кераклиги.
5. Мазкур ишларни амалга ошириш қурбонлик қила олмайдиган камбағаллар учун қурбонлик қилган ўрнига ўтиши.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобининг 15-жузи

Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитасининг 2023 йил 5 январдаги 03-07/16-рақамли ҳулосаси асосида тайёрланди.